

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobkyně: **Ž. T.**, zast. JUDr. Jiřím Frajtem, advokátem, se sídlem Masarykovo náměstí 177, Valašské Klobouky, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 2. 2014, č. j. 41 Ad 60/2011 – 101,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 4. 8. 2011, č. j. 421 011 458/315-LO, byly zamítnuty námitky žalobkyně proti rozhodnutí žalované jako správního orgánu prvního stupně (dále též „správní orgán prvního stupně“) ze dne 20. 8. 2010, č. j. 421 011 458, a toto rozhodnutí bylo potvrzeno. Rozhodnutím správního orgánu prvního stupně byl od 14. 4. 2000 podle § 56 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v tehdy účinném znění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), zvýšen plný invalidní důchod zemřelého manžela žalobkyně Z. T. (narozeného dne X a zemřelého dne X) tak, že činí 8.812 Kč měsíčně; od prosince 2000 podle nařízení vlády č. 353/2000 Sb. náleží plný invalidní důchod ve výši 9.188 Kč měsíčně, od prosince 2001 podle nařízení vlády č. 345/2001 Sb.

náleží plný invalidní důchod ve výši 9.819 Kč měsíčně. V nyní projednávané věci jedná žalobkyně jako právní nástupkyně svého zemřelého manžela, přičemž do řízení vstoupila po jeho smrti v souladu s § 63 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

[2] V odůvodnění rozhodnutí žalovaná poukázala na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 11. 5. 2011, č. j. 41 Ad 15/2011 – 20, kterým bylo zrušeno její původní rozhodnutí o námitkách žalobkyně proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně ze dne 21. 12. 2010, č. j. 421 011 458/315-VGN, jakož i na rozsudky Krajského soudu v Brně ze dne 30. 3. 2010, č. j. 34 Cad 26/2009 – 25, a ze dne 5. 5. 2008, č. j. 33 Cad 168/2007 – 24, které byly rozhodnutím správního orgánu prvního stupně provedeny. Ohledně námitek týkajících se zahrnutí mzdových nároků zemřelého manžela žalobkyně ve výši 126 156 Kč do vyměřovacího základu pojistného žalovaná vyčíslila, že v souladu se závěry rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 6. 9. 1994, č. j. 10 C 509/93 – 19, byly započteny hrubá mzda za měsíce duben až červen 1993 ve výši 110.940 Kč a náhrada dovolené ve výši 22.470 Kč, jak vyplývá z osobního listu důchodového pojištění; cestovní náklady ve výši 43.618 Kč ze zákona započítat nelze. Ohledně částky 352.581 Kč žalovaná uvedla, že tato není započitatelná do vyměřovacího základu, neboť rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 – 234, byla tato přiznána nikoli jako pracovní právní nárok (příjem v souvislosti se zaměstnáním), nýbrž jako provize obchodního zástupce za sjednané kontrakty, která příslušela vedle sjednaného platu. Ohledně částky 110.272 Kč, která má údajně představovat mzdu za leden až březen 1993, pak žalovaná konstatovala, že se jedná toliko o vlastní výpočet žalobkyně, přičemž tato částka není zahrnuta v žádném evidenčním listě důchodového pojištění, jakož ani v žádném ze soudních rozhodnutí, které byly v této věci vydány, a nemohla tak být zhodnocena.

[3] Proti rozhodnutí žalované se žalobkyně bránila žalobou ze dne 10. 10. 2011, ve které navrhla, aby krajský soud napadené rozhodnutí zrušil pro nezákonnost a věc vrátil žalované k dalšímu řízení a současně uložil žalované povinnost nahradit žalobkyni náklady řízení. Namítala, že dávkový spis není veden v souladu s požadavky § 17 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), zejména z něj pro neúplnost podkladových materiálů nelze zjistit potřebné údaje; soudy opakovaně konstatovaly, že v něm není založen kompletní rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000. Žalobkyně je přesvědčena, že v případě částky 352.581 Kč se jednalo o nárok pracovní právní, což vyplývá již z toho, že rozsudek ze dne 16. 2. 2000 byl vydán senátem okresního soudu (nikoli samosoudcem); provize byla součástí plnění pracovních povinností, tedy v podstatě pohyblivou složkou mzdy. Dopis Okresní správy sociálního zabezpečení ve Zlíně ze dne 19. 8. 1997 pojednává o dodatečném odvedení pojistného a vyhotovení evidenčního listu důchodového pojištění. Částka 110.272 Kč potom představuje mzdu zemřelého manžela žalobkyně za měsíce leden až březen 1993, která byla řádně zaměstnavatelem vyplacena, a nestala se proto předmětem řízení u Okresního soudu ve Zlíně, vedeného pod sp. zn. 10 C 509/93; i pokud tato částka není zahrnuta v evidenčních listech důchodového pojištění, je nepochybná z pracovní smlouvy ze dne 31. 8. 1992, ve znění dodatku ze dne 7. 1. 1993, jakož i výplatních pásek založených ve spise okresního soudu, a dále z vyúčtování za leden až březen 1993 ze dne 27. 4. 1993.

[4] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne ze dne 14. 3. 2012, č. j. 41 Ad 60/2011 – 29, žalobu zamítl a rozhodl dále, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů

pokračování

řízení. Ke kasační stížnosti žalobkyně byl rozsudek krajského soudu zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2013, č. j. 4 Ads 64/2012 – 23, a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Nejvyšší správní soud zavázal krajský soud právním názorem, že se má vypořádat s rozpory mezi údaji uvedenými v evidenčním listě důchodového pojištění ze dne 18. 7. 1994 a skutečnou výší mzdy zemřelého manžela žalobkyně, dosažené u zaměstnavatele COWITRA a.s. za měsíce leden až březen 1993. Za tímto účelem si měl zejména opatřit spis Okresního soudu ve Zlíně vedený pod sp. zn. 10 C 509/93 a v případě potřeby provést další dokazování ohledně částky 110.272 Kč, která má představovat dosud nezapočtenou mzdu do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu zemřelého manžela žalobkyně.

[5] Podáním ze dne 3. 10. 2013 žalobkyně vyslovila nesouhlas se závěry učiněnými Nejvyšším správním soudem obsažených v rozsudku ze dne 31. 7. 2013, č. j. 4 Ads 64/2012 – 23, (ve vztahu k nároku přiznanému dosud nepravomocným rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/1998 – 234), přičemž poukazovala na to, že Nejvyšší správní soud přehlédl, že na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění, přičemž manželova pohledávka vůči úpadci nebyla popřena a byla správcem konkursní podstaty uznána a zapsána do seznamu přihlášených pohledávek.

[6] Krajský soud v Brně, vycházející z pokynů Nejvyššího správního soudu vyslovených ve výše uvedeném rozsudku, se již tímto nárokem žalobkyně nezabýval, neboť Nejvyšší správní soud k této otázce uvedl: „*stěžovatelka nijak nezpochybňuje závěr krajského soudu, že rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 – 234, dosud nenabyl právní moci. Nad rámec potřebného odůvodnění nicméně Nejvyšší správní soud konstatuje, že se se závěrem krajského soudu ohledně právní moci rozsudku ze dne 16. 2. 2000 ztotožňuje. Pokud byl rozhodnutím Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14. 3. 2000, č. j. 45 K 55/99 – 102, na majetek bývalého zaměstnavatele prohlášen konkurs, přičemž k vydání tohoto rozhodnutí došlo sice po vydání, ale ještě před rozesláním písemného vyhotovení rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, bylo řízení podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání ze zákona přerušeno. Po dobu přerušování se nekonají jednání a neběží lhůty podle zákona (§ 111 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád). Soud proto není oprávněn činit ani jiné úkony směřující k pravomocnému rozhodnutí věci, mj. ani doručovat rozhodnutí vydaná před přerušením řízení. Ze spisu Okresního soudu ve Zlíně vedeného pod sp. zn. 10 C 82/98 se pak podává, že řízení ve věci bylo přerušeno i ke dni vydání napadeného rozhodnutí žalované a jeho přerušování trvá doposud, neboť konkursní řízení dosud nebylo skončeno. Okresní soud ve Zlíně mimoto usnesením ze dne 10. 10. 2000, č. j. 10 C 82/98 – 256, zamítl návrh správkyně konkursní podstaty bývalého zaměstnavatele zemřelého manžela stěžovatelky jako úpadce na pokračování v řízení; usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 28. 2. 2001, sp. zn. 13 Co 749/2000, bylo usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 10. 10. 2000 potvrzeno. Stěžovatelka brojí toliko proti závěru krajského soudu, že částka 352 581 Kč, přiznaná zemřelému manželovi stěžovatelky rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 – 234, z titulu jeho pracovněprávního vztahu (jako součást jeho mzdových nároků), dosud nebyla (a nemohla být) vyplacena, resp. zúčtována, neboť rozsudek okresního soudu dosud nenabyl právní moci. Tuto částku tak podle krajského soudu prozatím nelze v intencích § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., započítat do vyměřovacího základu pojistného, a*

nemohla se proto odrazit ani ve výši plného invalidního důchodu zemřelého manžela stěžovatelky. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka svoji námitku žádným způsobem nekonkretizuje, lze pouze dovozovat, že je patrně přesvědčena – a v tom rovněž spatřuje protiústavnost § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., že částka přiznaná okresním soudem by měla být započtena do vyměřovacího základu pojistného jejího zemřelého manžela bez ohledu na to, že tento rozsudek dosud nenabyl právní moci, a dosud proto rovněž nedošlo ke zúčtování mzdových nároků, které byly zemřelému manželovi stěžovatelky rozsudkem Okresního soudu ve Zlíně přiznány. Takovému výkladu zákona nemůže Nejvyšší správní soud přisvědčit. Rozhodnutí soudu se totiž teprve nabytím právní moci stává závazným, konečným a nezměnitelným. Do doby, než rozsudek Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, kterým byla bývalému zaměstnavateli uložena povinnost vyplatit zemřelému manželovi stěžovatelky částku 352 081 Kč, nabude právní moci, nelze na tento rozsudek vůbec nahlížet jako na závazné (a tím méně vykonatelné) soudní rozhodnutí. Takový závěr je přitom o to více zřejmý za situace, kdy nabytí právní moci není na překážku suspenzivní (odkladný) účinek odvolání některého z účastníků řízení, nýbrž kdy účastníci neměli vůbec možnost odvolání podat, neboť k přerušení řízení v důsledku prohlášení konkursu došlo ještě před tím, než jim bylo doručeno písemné vyhotovení rozsudku. Na uvedeném závěru nemůže nic změnit, že konkurs na majetek bývalého zaměstnavatele zemřelého manžela stěžovatelky ZPS – SM, a.s. (nyní ZPS - SM,a.s. - v likvidaci) byl prohlášen rozhodnutím Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14. 3. 2000, č. j. 45 K 55/99 – 102, přičemž konkursní řízení nebylo do vydání napadeného rozhodnutí žalované ze dne 4. 8. 2011 skončeno (a trvá doposud). Stejně tak nelze právní posouzení věci odvodit od skutečnosti, že k přerušení řízení došlo v okamžiku, kdy již bylo zřejmé, jak hodlá soud o věci rozhodnout – již došlo k vyhlášení rozhodnutí, toto však v důsledku prohlášení konkursu nemohlo nabýt právní moci.“

[7] K další řešené otázce, tj. zápočtu částky 110.282 Kč jakožto mzdového nároku manžela žalobkyně u společnosti COWITRA a.s. v období měsíců ledna až března 1993, provedl krajský soud další dokazování, řídě se pokyny Nejvyššího správního soudu. V průběhu jednání nařízeného na den 30. 10. 2013 krajský soud vyslechl Mgr. Marka Freunda, správce konkurzní podstaty, který uvedl, že si na jména Z. T. ani Ž. T. nepamatuje. Konkurs na společnost byl prohlášen v roce 1999, kdy byl správcem konkurzní podstaty JUDr. Ševčík. Uvedl, že k výdělkům Z. T. ve vymezeném období se nemůže vyjádřit, žádné doklady v tomto směru neviděl a nemohl by se k nim vyjádřit ani JUDr. Ševčík, neboť ani on žádné podklady nedostal. Dle jeho informací předseda představenstva Roman Vaškůj předchozímu správci konkurzní podstaty sdělil, že všechny doklady shořely.

[8] Při jednání konaném dne 11. 12. 2013 krajský soud vyslechl žalobkyni, která uvedla, že její manžel dostával ve společnosti COWITRA a.s. dohodnuté finanční prostředky řádně pouze do konce března 1993, přičemž jejich výše činila měsíčně 8000 Kč brutto a 1000 USD. Mzda v českých korunách byla poukazována po provedených srážkách na její spořicí účet, přičemž v této sumě byly i přídavky na dceru. Výpisy ze spořicího účtu z roku 1993 nemá. Mzda v dolarech byla manželovi předávána v sídle společnosti COWITRA, přičemž se žalobkyně domnívala, že peníze předával p. N. Veškerou dohodnutou mzdu za měsíce leden až březen 1993 manžel dostal, v opačném případě by se o peníze soudil, mzdu nedostal za měsíce duben až červen 1993, proto byla podána žaloba k soudu. Žalobkyně vysvětlila, že byla u společnosti COWITRA

pokračování

zaměstnána v inkriminovaném období taktéž a že měla dohodnout mzdu v českých korunách i v dolarech, avšak měla nižší mzdu než manžel. V dubnu 1993 přijela do České republiky, aby vyzvedla potřebné materiály a aby dojednala příslušné platby, protože s penězi začaly být problémy. Vyúčtování předložila Ing. P. R.

[9] Svědek Ing. P. R. k věci uvedl, že u společnosti COWITRA pracoval v letech 1992 – 1993 jako ekonomický ředitel, přičemž potkával i žalobkyni, avšak nevzpomíná si, jestli se osobně potkal s manželem žalobkyně. Nevyloučil, že by v těchto letech mzda některým pracovníkům mohla být vyplácena zčásti v českých korunách a zčásti v cizí měně. Nevyloučil ani, že v roce 1993 mohli mít žalobkyně a její manžel potíže s vyplacením mzdy, neboť v té době se společnost dostala do finančních obtíží. K předloženému vyúčtování za leden – březen 1993 s datem 27. 4. 1993 svědek uvedl, že pod tímto vyúčtováním je jeho podpis a že písemné údaje jsou psány jeho rukou, avšak blíže si k tomu s odstupem času ničeho nepamatuje, tudíž neví, zda platy byly vyplaceny či nikoli. K evidenčnímu listu důchodového pojištění manžela žalobkyně konstatoval, že nedokáže poznat, zda podpis na něm náleží některé z účetní. Podklady pro vytváření evidenčních listů určitě existovaly, avšak svědek slyšel, že se tyto podklady buď ztratily, nebo shořely.

[10] Krajský soud v Brně rozsudkem 19. 2. 2014, č. j. 41 Ad 60/2011 – 101, žalobu jako nedůvodnou zamítl a dále rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že Česká republika nemá právo na náhradu nákladů vyplacených jako svědecké. Soud zevrubně rekapituloval průběh správního řízení a soudního řízení. Ve vztahu k námitce žalobkyně, ve které požadovala započíst částku 352.581 Kč, odkázal na závěr Nejvyššího správního soudu, který se ztotožnil se závěrem krajského soudu obsaženým v jeho předchozím rozsudku, že toto již nepřichází v úvahu, přičemž krajský soud zcela odkázal na výše uvedený závazný právní názor Nejvyššího správního soudu.

[11] Ohledně částky 110.282 Kč krajský soud provedl další dokazování, jak požadoval Nejvyšší správní soud. Ze spisu Okresního soudu ve Zlíně, sp. zn. 10C 509/93, zjistil, že v tomto spise se již žádné listinné důkazy nenachází, a to ať už jde o výplatní pásky Z. T. za měsíce březen až červen 1993, či výpisy z účtu žalobkyně. Z rozsudku okresního soudu pouze vyplývá, že mzda byla v českých korunách zasílána na účet žalobkyně ve výši 6.445 Kč. Z toho vzal krajský soud za prokázané, že v měsíci březnu 2013 byla Z. T. vyplacena mzda v českých korunách, jež představovala brutto částku 8.000 Kč a byly z ní provedeny i příslušné srážky. Soud s ohledem na tuto skutečnost (předloženou výplatní pásku za měsíc březen 1993 v řízení před Okresním soudem ve Zlíně) dospěl k závěru, že i v lednu a únoru 1993 byla manželovi žalobkyně vyplácena mzda v českých korunách. Tomu odpovídá i evidenční list důchodového zabezpečení vystavený společností COWITRA a. s., podle kterého manžel žalobkyně odpracoval u této společnosti v roce 1993 celkem 181 dnů s hrubým výdělkem 55.179 Kč. Jiná situace nastává ve vztahu k částce 1.000 USD za měsíce leden až březen 1993. Žalobkyně k této částce uváděla, že nebyla zasílána na žádný účet, ale byla vyplácena jejímu manželovi v objektu sídla společnosti COWITRA a. s. Z toho, co žalobkyně u jednání soudu dne 11. 12. 2013 uvedla, vyplývá, že se muselo jednat o určitou provizi, kterou dostával její manžel, z níž se ale neprováděly žádné zákonné odvody. Pokud za každý měsíc od ledna do března 1993 byla manželovi žalobkyně vyplacena částka 1.000 USD, nebyly z této částky prováděny žádné odvody, jak požaduje §

5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., podle kterého je pro určení vyměřovacího základu pojistného klíčové stanovení příjmů, které byly zaměstnavatelem zúčtovány, nelze tedy vycházet z příjmů, které nebyly zúčtovány. Z výpovědi žalobkyně však soudu bez jakýchkoli pochyb plyne, že tyto částky nebyly zúčtovány, protože její manžel měl dostávat celých 1.000 USD měsíčně. Soud sice připustil, že tyto částky mohly být manželovi žalobkyně vyplaceny, nicméně nebyly zaměstnavatelem zúčtovány a nebyly z nich odvedeny příslušné platby. Proto je právem nemohla žalovaná zahrnout do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.

[12] Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 2. 2014, č.j. 41 Ad 60/2011 – 101, podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost ze dne 1. 4. 2014, v níž uvedla, že ji podává z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka polemizovala se závěrem, že nelze do vyměřovacího základu započíst částku ve výši 352.581 Kč na základě rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/1998 – 234, přičemž krajský soud rozsudkem ze dne 14. 3. 2012 uznal, že se jedná o pracovní právní nárok jejího zemřelého manžela z titulu zaměstnání ve společnosti ZPS – SM a. s. v likvidaci, avšak nesprávně dospěl k závěru, že rozsudek není pravomocný, na což stěžovatelka nepovažovala za nutné v předchozí kasační stížnosti reagovat, avšak Nejvyšší správní soud tento nesprávný názor potvrdil a rozvinul. Opomenul však příslušná ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Na tento nesprávný závěr stěžovatelka upozornila ve svém podání ze dne 3. 10. 2013, avšak krajský soud na tuto argumentaci nijak nereagoval. Zdůraznila, že manželova pohledávka vůči úpadci nebyla úpadcem popřena, správkyní konkursní podstaty byla naopak uznána a byla proto zapsána do seznamu přihlášených pohledávek, který představuje vykonatelný exekuční titul. Není proto nutné, aby tento rozsudek okresního soudu nabyl právní moci. Stěžovatelka proto neshledala jakýkoli důvod pro to, aby částka 352.081 Kč nebyla započítána do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu.

[13] Dále stěžovatelka setrvala na své stanovisku, že částka 110.272 Kč představuje mzdu jejího zemřelého manžela za měsíce leden až březen 1993 u společnosti COWITRA a.s. Soud po provedeném dokazování připustil, že je možné, že tyto částky byly jejímu manželovi vyplaceny, nicméně dospěl k závěru, že nebyly zúčtovány a že z nich nebyly prováděny žádné zákonné odvody. Soud nepřipustným způsobem zpochybnil pracovní smlouvu uzavřenou dne 7. 1. 1993 mezi jejím manželem a společností COWITRA a.s. jako jeho zaměstnavatelem. Podle čl. 6 této smlouvy, která byla dříve součástí správního spisu a kterou byl proveden důkaz i v řízení vedeném pod sp. zn. 10 C 509/1993 u Okresního soudu ve Zlíně, náležela jejímu manželovi mzda 8.000 Kč a „zahraniční“ plat 1.000 USD měsíčně. Trvala na tom, že tato mzda mu byla v měsících leden až březen 1993 vyplacena; v opačném případě by tyto částky zahrnul její manžel jako nevyplacené do tehdy podané žaloby, v níž se domáhal mzdy za následující měsíce, tj. duben až červen 1993. Stěžovatelka připustila, že existuje důkazní nouze o tom, zda byly vyplacené částky zúčtovány a jaké odvody z nich byly odvedeny, avšak tyto skutečnosti nemohou jít k její tíži, neboť je její manžel nezavinil. Není jeho vinou, že předseda představenstva R. V., později odsouzený za majetkovou trestnou činnost, ve snaze zničit důkazy o této činnosti nechal shořet celý archiv společnosti. Poukazovala na to, že jednou byl příjem ve výši 8.000 Kč a 1.000 USD měsíčně do vyměřovacího základu žalovanou započten a podruhé nikoli, když žalovaná

pokračování

v rozhodnutí ze dne 20. 8. 2010 a 21. 12. 2010 hrubou mzdu za měsíce duben až červen roku 1993 včetně mzdy vyplacené v dolarech v celkové výši 110. 940 Kč do vyměřovacího základu dodatečně zahrnula, přestože tato mzda fakticky vyplacena nebyla a není proto ani uvedena v evidenčním listu důchodového zabezpečení vystaveného společností COWITRA a. s. Stejná mzda za měsíce leden až březen 1993, o níž i krajský soud připustil, že byla vyplacena, však již do vyměřovacího základu započtena být nemá. Stěžovatelka opakovala, že se soudy mají věci zabývat i z pohledu judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu a zohlednit, že její zemřelý manžel neobdržel spravedlivou odměnu za práci a že mu bylo odepřeno právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří nebo invaliditě.

[14] Žalovaná se ke kasační stížnosti stěžovatelky nevyjádřila.

[15] V doplnění ze dne 13. 11. 2014 stěžovatelka setrvala na své argumentaci a poukazovala na to, že je jí dlouhodobě odepírána spravedlnost, neboť její spor trvá již 14 a půl roku.

II.

Posouzení kasační stížnosti

[16] Stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek Krajského soudu v Brně vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.).

[17] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost stěžovatelky, resp. část její argumentace, je nepřípustná podle § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s., neboť stěžovatelka opětovně napadá závěr, že žalovaná nezapočetla do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu jejího zemřelého manžela částku ve výši 352.081 Kč, a požaduje, aby se Nejvyšší správní soud věci znovu zabýval i z pohledu nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. II. ÚS 348/04 a rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 8. 2005, č. j. 5 Ads 60/2003 – 89. Tyto námitky však již byly posouzeny jako nedůvodné v předchozím zrušujícím rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 7. 2013, č. j. 4 Ads 64/2012 – 23, (srov. odst. 20 a násl. tohoto rozsudku), přičemž učiněný právní názor je závazný nejen pro krajský soud podle § 110 odst. 4 s. ř. s., ale i pro samotný Nejvyšší správní soud.

[18] Nejvyšší správní soud se jí tedy nemůže opětovně zabývat, a to ani s ohledem na nově uplatněnou argumentaci stěžovatelky, že seznam přihlášených pohledávek je podle zákona o konkurzu a vyrovnání vykonatelným exekucním titulem, neboť tato argumentace byla stěžovatelkou uplatněna v řízení před krajským soudem v rozporu s ustanovením § 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s. a v řízení před Nejvyšším správním soudem nadto podle § 104 odst. 4 s. ř. s. a podle § 109 odst. 5 s. ř. s.

[19] Jak uvedl Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 10. 9. 2009, č. j. 7 Afs 106/2009 - 77, „kasační stížnost může účinně směřovat jen proti těm důvodům soudního rozhodnutí, na nichž je toto rozhodnutí postaveno.“ K obdobným závěrům se Nejvyšší správní soud přihlásil

v rozsudku ze dne 25. 9. 2008, č. j. 8 Afs 48/2006 - 155, ve kterém uvedl, že „ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. představuje zavedení koncentračního principu do řízení před Nejvyšším správním soudem. Užití tohoto principu lze považovat za zcela racionální, neboť zajišťuje, aby výhrady účastníků řízení proti (zde) pravomocnému správnímu rozhodnutí byly pořadem práva nejprve projednány krajskými soudy, přičemž Nejvyšší správní soud přezkoumá již pouze zákonnost závěrů krajských soudů k jednotlivým skutkovým a právním otázkám, které jim byly v žalobách předestřeny (promítly-li se, pochopitelně, do námitek kasačních). Pokud by bylo v řízení před Nejvyšším správním soudem (myšleno v řízení o kasační stížnosti) připuštěno uplatnění skutkových a právních novot (zde srov. též ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s.) vedlo by to fakticky k popření kasačního principu, na němž je řízení o tomto mimořádném opravném prostředku vystavěno. Ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. (obdobně jako § 109 odst. 4 s. ř. s., vylučující možnost dodatečného uplatňování argumentů skutkových) tedy nesleduje restriktci práv fyzických a právnických osob na přístup k soudní ochraně. Po účastnících předcházejícího žalobního řízení (z logiky věci je zřejmé, že musí jít pouze o účastníky aktivně legitimované) lze jistě spravedlivě požadovat, aby na principu *vigilantibus jura* postupovali v řízení shora popsaným způsobem s tím, že v případě, kdy tak neučiní, ponese (z hlediska možnosti uplatnění procesní argumentace v dalším stupni) případné nepříznivé důsledky.“ V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 9. 2008, č. j. 1 Afs 102/2008 – 39, bylo konstatováno, že „podle § 104 odst. 4 s. ř. s. totiž není kasační stížnost přípustná, opírá-li se jen o důvody, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl. Tato výhrada dopadá i na případy, kdy žalobce sice onu námitku před soudem uplatnil, učinil tak však až po uplynutí lhůty k podání žaloby.“

[20] Řízení o kasační stížnosti jako mimořádném opravném prostředku proti pravomocným rozhodnutím krajských soudů podle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. slouží k přezkumu zákonnosti a správnosti rozhodnutí krajských soudů; nevytváří proto novou instanci k přednesu další skutkové a právní argumentace pro žalobce. Nejvyšší správní soud se tedy za dané procesní situace nemůže věcně vyjádřit k argumentaci ohledně toho, že seznam přihlášených pohledávek je podle zákona o konkurzu a vyrovnání vykonatelným exekucním titulem. Tuto argumentaci stěžovatelka sice uvedla již v řízení před krajským soudem, ale po marném uplynutí lhůty pro podání žaloby, což je v rozporu s ustanovením § 104 odst. 4 s. ř. s., které ve smyslu výše uvedené judikatury Nejvyššího správního soudu zakotvuje koncentraci řízení před krajskými soudy, tj. stěžovatelka měla veškerou svou argumentaci dokládající podle jejího názoru nezákonnost a nesprávnost napadeného rozhodnutí uvést již v řízení před krajským soudem ve lhůtě podle ustanovení 72 s. ř. s., což neučinila.

[21] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal důvodnost kasační stížnosti ve vztahu k druhé kasační námitce, a to v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněného důvodu. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[22] Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatelka podala z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., neboť dovozuje nesprávné právní posouzení věci Krajským soudem v Brně. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené „nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.“ Nesprávné posouzení právní otázky v

pokračování

předcházejícím řízení spočívá v tom, že na správně zjištěný skutkový stav byl krajským soudem aplikován nesprávný právní názor. Podle písm. d) téhož ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené „nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.“

[23] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[24] Nejdříve nutno předeslat, že k otázce nepřezkoumatelnosti z hlediska nesrozumitelnosti či nedostatku důvodů rozhodnutí se vyjádřil Nejvyšší správní soud, např. ve svém rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 – 75, (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), takto:

[25] „Za nesrozumitelné lze obecně považovat takové soudní rozhodnutí, jehož výrok je vnitřně rozporný, kdy nelze zjistit, zda soud žalobu zamítl nebo o ní odmítl rozhodnout, případy, kdy nelze seznat co je výrok a co odůvodnění, dále rozhodnutí, z něhož není patrné, které osoby jsou jeho adresátem, rozhodnutí s nevhodnou formulací výroku, která má za následek, že rozhodnutí nikoho nezavazuje apod. Nedostatkem důvodů pak nelze rozumět dílčí nedostatky odůvodnění soudního rozhodnutí, ale pouze nedostatek důvodů skutkových. Skutkovými důvody, pro jejichž nedostatek je možno rozhodnutí soudu zrušit pro nepřezkoumatelnost, budou takové vady skutkových zjištění, která utvářejí rozhodovací důvody, typicky tedy tam, kde soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem anebo tam, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy v řízení byly provedeny.“

[26] V případě napadeného rozsudku se krajský soud nedopustil výše uvedené nesrozumitelnosti v podobě vnitřní rozpornosti výroku, nerozlišení výroku a odůvodnění, nezjistitelnosti jeho adresátů či nevhodné formulace, protože napadený rozsudek jasně a přehledně obsahuje všechny zákonem předepsané náležitosti. Ostatně samotná stěžovatelka jeho obsahu porozuměla a pouze s jeho závěry nesouhlasí.

[27] Napadený rozsudek dle názoru Nejvyššího správního soudu netrpí ani nedostatkem důvodů, neboť Krajský soud v Brně se v odůvodnění tohoto rozsudku vyjádřil řádně ke všem žalobním bodům, jež stěžovatelka uplatnila ve lhůtě podle § 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s., přičemž jasně a stručně vyložil, proč napadené rozhodnutí považoval za zákonné. Krajský soud pouze vyjádřil svůj právní názor ohledně důvodnosti žaloby. Z faktu, že krajský soud posoudil napadené rozhodnutí jako správné, ještě nevyplývá, že by bylo jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné.

[28] Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že krajský soud neměl za povinnost se zevrubně zabývat podáním ze dne 3. 10. 2013, jak dovozuje stěžovatelka, neboť v něm uplatňovala novou argumentaci k otázce zápočtu částky 352.581 Kč po lhůtě podle § 71 odst. 2 ve spojení s § 72 odst. 1 s. ř. s., nadto napadala závěry Nejvyššího správního soudu, které byly pro krajský soud závazné podle § 110 odst. 4 s. ř. s. I kdyby krajský soud k její argumentaci zaujal podrobnější a výslovné stanovisko, nemohl by udělat nic jiného, než

odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu, což v odůvodnění napadeného rozsudku učinil.

[29] K započitatelnosti příjmu manžela stěžovatelky ve výši 110.272 Kč za měsíce leden až březen 1993 u společnosti COWITRA a.s. do jeho vyměřovacího základu pro výpočet důchodu Nejvyšší správní soud uvádí následující:

[30] Z obsahu předloženého správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že ve spise jsou založeny evidenční listy důchodového pojištění zemřelého manžela stěžovatelky, z nichž žalovaná vycházela při vydání napadeného rozhodnutí a které se týkají inkriminovaného období ledna až března 1993. Z evidenčního listu důchodového pojištění ze dne 18. 7. 1994 se podává, že zemřelý manžel stěžovatelky byl v období od 1. 9. 1992 do 30. 6. 1993 nepřetržitě zaměstnán ve společnosti COWITRA a. s., přičemž za rok 1993 je zde započtena doba 181 dnů a vyčíslen hrubý výdělek 55 179 Kč. Ve správním spise je mimoto založen evidenční list důchodového pojištění ze dne 14. 12. 1995, z něhož se podává, že v období od 10. 1. 1992 do 30. 11. 1995 byl manžel stěžovatelky nepřetržitě zaměstnán u společnosti ZPS – SM, a. s. (nyní ZPS - SM, a. s. - v likvidaci; v evidenčním listě označována též nezkráceným názvem ZPS SHOE MACHINES a.s.), přičemž za rok 1993 je zde započtena doba 365 dnů a vyčíslen hrubý výdělek 298.752 Kč. Z osobního listu důchodového pojištění ze dne 27. 7. 2010 se potom podává, že hrubé výděly manžela stěžovatelky dosažené za období roku 1993 u obou uvedených zaměstnavatelů byly zhodnoceny při stanovení výše plného invalidního důchodu zemřelého manžela stěžovatelky. Z téhož osobního listu důchodového pojištění, jakož i z odůvodnění napadeného rozhodnutí žalované se pak podává, že v souladu se závěry rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 6. 9. 1994, č. j. 10 C 509/93 – 19, byla při stanovení výše plného invalidního důchodu dodatečně zhodnocena hrubá mzda dosažená u zaměstnavatele COWITRA a.s. za měsíce duben až červen 1993 ve výši 110.940 Kč a náhrada za 15 dní dovolené ve výši 22.470 Kč.

[31] V této souvislosti lze pro přehlednost dodat, že z odůvodnění výše uvedeného rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 16. 2. 2000, č. j. 10 C 82/98 – 234, lze zjistit, že důvodem pro kumulaci zaměstnání u dvou zaměstnavatelů v témže období (COWITRA a.s. a ZPS – SM, a. s.) byla skutečnost, že zemřelý manžel stěžovatelky byl činný v oblasti města Dněpropetrovsk na Ukrajině, a to za účelem zajištění kontraktů na dodávku ve Zlíně vyráběných strojů na výrobu obuvi na Ukrajinu, přičemž ukrajinské podniky v té době neměly přístup k valutám a ZPS – SM, a. s. nebyla – na rozdíl od COWITRA a. s. – schopna provádět barterové obchody.

[32] Krajský soud ohledně započitatelnosti těchto příjmů v souladu s požadavkem Nejvyššího správního soudu rozsáhle doplnil dokazování, přičemž zjistil, že manžel stěžovatelky se domáhal u společnosti COWITRA a.s. zaplacení částky 162.217 Kč - mzdy za měsíce duben, květen a červen 1993, a za tytéž měsíce platby 3.000 USD, a dále pak poměrné části mzdy za 15 dnů dovolené ve výši 690 USD, mzdy za měsíc červen ve výši 6.445 Kč, poměrné části mzdy za 15 dní dovolené ve výši 5.218 Kč a cestovních nákladů za měsíc duben až červen ve výši 1.505,1 USD. Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 6. 9. 1994, sp. zn. 10 C 509/1993, rozhodl tak, že žalovaná společnost je povinna zaplatit manželovi stěžovatelky částku 126.156 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku, ve zbytku

pokračování

byla žaloba zamítnuta. Okresní soud podle odůvodnění rozsudku zjistil následující skutkový stav: *Manžel stěžovatelky byl pracovníkem žalovaného na základě pracovní smlouvy ze dne 31. 8. 1992, která byla změněna smlouvou ze 7. 1. 1993. Ve smlouvě ze dne 7. 1. 1993 byl dojednan hrubý měsíční příjem ve výši 8.000 Kč + zahraniční plat USD 1.000. Pracovní poměr manžela stěžovatelky u žalovaného skončil ke dni 30. 6. 1993 dohodou. Manžel stěžovatelky tvrdil, že mu za duben až červen 1993 nebyla proplacena část mzdy, a to za každý z těchto měsíců zahraniční plat 1.000 USD. Za červen 1993 pak neobdržel ani část mzdy v českých korunách. Ke dni skončení pracovního poměru pak zůstala ještě neuhrazena poměrná část dovolené za 15 dní dovolené a nebylo mu proplaceno vyúčtování výdajů za duben až červen 1993. Z výpovědi svědkyně T. bylo zjištěno, že jeho mzda v korunách byla poukazována na spořicí účet na její jméno, část platu v zahraniční měně byla předávána v hotovosti při příjezdu manžela do ČR. Z předložených výpisů z účtu vyplývá, že spoření ve výši 6.445 Kč bylo na účet poukazováno naposledy v červnu 1993, z předložených výplatních pásek pak bylo zjištěno, že částka 6.445 Kč byla čistou mzdou včetně přídatků na dítě. Po zhodnocení provedeného dokazování shledal soud žalobu manžela stěžovatelky důvodnou, co do základu a částečně i co do výše. Bylo prokázáno, že za existence pracovního poměru manžela stěžovatelky nebyla žalovaným proplacena mzda částečně nebo zcela ve výši uvedených měsíců, dále náhrada za dovolenou a vyúčtování nákladů. Soud však vysvětlil, že manžel stěžovatelky svůj nárok vyčíslil jako hrubou mzdu bez zohlednění daně a částek na zdravotní a sociální pojištění. Při kurzu 28,98 činí jeho celková hrubá mzda 36.980 Kč, po odpočtu záloh na zdravotní a sociální pojištění 1.665 Kč a 3.329 Kč a daně 7.800 Kč (při zohlednění nezdanitelného minima o odpočtu na dítě) zůstává čistá měsíční mzda 24.186 Kč, celkem za 3 měsíce měl manžel stěžovatelky obdržet čistou mzdu 72.558 Kč + 6.245 Kč, obdržel však pouze 18.735 Kč. Žalovaný mu tedy měl doplatit na mzdě 60.068 Kč.*

[33] Podle ustanovení § 16 odst. 3 zákona o důchodovém pojištění ve znění ke dni přiznání invalidního důchodu manželce stěžovatelky „Vyměřovacím základem pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 je vyměřovací základ pro stanovení pojistného podle zvláštního zákona¹⁷⁾ a za dobu před 1. lednem 1996 hrubý výdělek stanovený pro účely důchodového zabezpečení podle předpisů platných před 1. lednem 1996. Do vyměřovacího základu pojištěnce za dobu po 31. prosinci 1995 se pro účely stanovení ročního vyměřovacího základu zahrnuje též náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz (nemoc z povolání) a náhrada za ztrátu na služebním příjmu (platu) po skončení neschopnosti k službě. Jde-li o pojištěnce uvedeného v § 6, který platí pojistné za kalendářní rok předcházející o více než jeden rok kalendářnímu roku, ve kterém je pojistné placeno, upraví se vyměřovací základ, z něhož je toto pojistné placeno, tak, že se vynásobí koeficientem stanoveným jako podíl, v jehož čitateli je všeobecný vyměřovací základ (§ 17 odst. 2) za kalendářní rok, za který se pojistné platí, a ve jmenovateli je všeobecný vyměřovací základ za kalendářní rok, který o dva roky předchází kalendářnímu roku, ve kterém bylo pojistné zapláceno, vynásobený přepočítacím koeficientem (§ 17 odst. 4) pro úpravu tohoto všeobecného vyměřovacího základu. Podle ustanovení § 12 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném po 1. 1. 1993, platí, že „Hrubými výdělky před 1. lednem 1993 jsou výdělky podléhající dani ze mzdy bez odečtení této daně. Hrubými výdělky po 31. prosinci 1992 jsou příjmy započitatelné podle zvláštního zákona do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení, a to před odečtením daně z příjmů a nesnížené o pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění. Prováděcí předpis stanoví, co je hrubým výdělkem občana, jehož výdělek nepodléhá dani, které

další příjmy jsou započitatelné do hrubých výdělků a v kterých případech je hrubým výdělkem pevně stanovená částka a jaká je její výše.“ Podle ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění do 30. 6. 1993, platí, že „Vyměřovacím základem a) zaměstnance je úhrn příjmů zúčtovaných mu organizací nebo malou organizací v souvislosti s výkonem zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění, s výjimkou nezapočitatelných příjmů, jimiž jsou: 1. odstupné poskytované při skončení pracovního poměru a odchodné, 2. plnění věrnostní, popřípadě stabilizační povahy, 3. náhrady výdajů poskytované zaměstnancům v souvislosti s výkonem zaměstnání, 4. náhrady škody, s výjimkou náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, 5. odměny vyplacené podle zákona o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, 6. naturální požitky, s výjimkou naturální mzdy, a jiná obdobná plnění, popřípadě finanční náhrady za neodebrané naturální požitky, 7. náhrada mzdy při výkonu služby v ozbrojených silách a civilní služby, 8. stipendia poskytovaná žákům středních škol a studentům vysokých škol, 9. odměny a další finanční plnění poskytovaná žákům středních odborných učilišť, speciálních středních odborných učilišť, odborných učilišť a učilišť, 10. služné a další finanční plnění poskytovaná podle předpisů o civilní službě občanům vykonávajícím civilní službu.“

[34] Nejvyšší správní soud po zohlednění výše uvedeného dospívá k závěru, že manžel stěžovatelky byl v prvním pololetí 1993 zaměstnán u společnosti COWITRA a. s. a společnosti ZPS – SM, a. s. (nyní ZPS - SM, a. s. - v likvidaci. V rámci pracovního poměru ke společnosti COWITRA měl mzdu ve výši 8.000 Kč a zřejmě též jakousi odměnu v cizí měně - konkrétně 1.000 USD. K tomuto závěru přitom dospěl i krajský soud, ovšem tento „příjem“ vyplácený v zahraniční měně, byť nelze nevěřit stěžovateli, že byl jejímu manželovi též vyplacen, není podle jeho názoru započitatelný do vyměřovacího základu, protože nebyl manželovi stěžovatelky v lednu až březnu 1993 zúčtován, resp. z něj nebyly placeny žádné zákonné odvody.

[35] S argumentací krajského soudu se Nejvyšší správní soud ztotožňuje pouze zčásti, což však nic nemění na správnosti závěru krajského soudu o nemožnosti započíst do vyměřovacího základu pro výpočet důchodu zemřelého manžela stěžovatelky částku 1.000 USD měsíčně v období od ledna do března 1993. Nutno přisvědčit závěru, že zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění od 1. 1. 1993 Sb., ani zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení, ve znění do 30. 6. 1993, zásadně nestanoví, že podmínkou započitatelnosti příjmů je to, že za ně bylo uhrazeno odpovídající pojistné. Pojem „zúčtované příjmy“ použitý zákonem o pojistném na sociální zabezpečení v tomto směru je nutné vykládat v souladu se zákonem č. 100/1988 Sb., tak, že se jedná o tzv. „hrubou mzdu“, tedy příjem náležející zaměstnanci před odečtením daně z příjmů a nesnížené o pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění. Zúčtovaný příjem nepředstavuje mzdu, která je zaměstnanci zaměstnavatelem v dané výši fakticky vyplacena, ale mzdu před provedením příslušných srážek podle § 121 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění k 1. 1. 1993; podmínkou však je, aby takováto mzda byla zaměstnanci ve skutečnosti vyplacena a v jaké výši.

[36] Podmínku započitatelnosti příjmů s ohledem na zaplacení pojistného stanovil až zákon č. 424/2003 Sb., jež nabyl účinnosti 1. 1. 2004, nadto i v takovém případě by platila právní úprava obsažená ve větě druhé až čtvrté § 11 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění

pokračování

ve znění po 1. 1. 2004, podle kterého „*podmínka zaplacení pojistného uvedená v odstavci 1 písm. a) se považuje za splněnou, i když zaměstnavatel pojistné na pojištění neodvedl, ačkoli byl povinen toto pojistné odvést*“. Otázka započitatelnosti příjmu by však přišla na pořad až za splnění předpokladu, že tento příjem byl pojištěnci - bez jakýchkoliv pochybností - skutečně jako mzda patřící do vyměřovacího základu vyplacen a v jaké výši.

[37] V kasační stížnosti činí stěžovatelka sporným, zda krajský soud za situace, kdy se ztotožnil s jejím tvrzením, že manžel stěžovatelky pobíral též v období měsíců ledna až března 1993 od svého zaměstnavatele firmy COWITRA a.s. (krom částek 8.000 Kč měsíčně žalovanou již zúčtovaných) ještě dalších 1.000 USD, nemohly být tyto částky žalovanou uznány jako příjmy započitatelné do vyměřovacího základu pro stanovení důchodu manžela stěžovatelky, neboť nebyly zaměstnavatelem zúčtovány jako takové ve smyslu § 5 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb.

[38] Nejvyšší správní soud k tomu především uvádí, že krajský soud v odůvodnění svého rozsudku závěr o tom, že by bylo bezpečně prokázáno proplacení uvedených částek manželu stěžovatelky, nevyjádřil. Pouze v závěru odůvodnění rozsudku shrnul, že bere za prokázané: „*že v měsících leden, únor, březen 1993 mzda stanovená v českých korunách (8.000 Kč brutto) byla Z. T. vyplacena a zaměstnavatelem zúčtována; pokud jde o částky 1000 USD za uvedené měsíce, je sice možné, že tyto částky byly zaměstnavatelem Z. T. vyplaceny, ale nebyly zaměstnavatelem zúčtovány*“. S tímto skutkovým závěrem krajského soudu o tom, že je sice možné (vysoce pravděpodobné), že krom částky zaměstnavatelem vykazované a zúčtované pobíral zřejmě její manžel ještě dalších 1.000 USD, vyplacených mu zaměstnavatelem zcela jiným způsobem než mzdu „oficiálně“ přiznanou a zaměstnavatelem zúčtovanou, se Nejvyšší správní soud ztotožňuje. Otázkou však zůstává, zda toto samo o sobě - bez dalšího postačuje pro závěr, že takovéto tvrzení může být podkladem pro zahrnutí těchto částek do vyměřovacího základu pojištěnce. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že nikoliv.

[39] Ve vztahu k dokazování v řízení před správním orgánem Nejvyšší správní soud předesílá, že § 38 zákona o organizaci sociálního zabezpečení upravuje jako primární důkazní prostředek sloužící k osvědčení doby pojištění a získaných vyměřovacích základů zejm. evidenční list důchodového pojištění, dříve evidenční list důchodového zabezpečení. Rovněž je nutné vycházet i z konkrétních pravidel pro prokazování některých dob pojištění a k prokázání výše osobního vyměřovacího základu tak, jak jsou upraveny v uvedeném zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení č. 582/1991 Sb. Tento zákon např. v § 85 odst. 5 požaduje k prokázání doby pojištění použít čestného prohlášení nejméně dvou svědků a žadatele o důchod, nelze-li tuto dobu prokázat jinak. Při jejich absenci je pak zapotřebí aplikovat obecná pravidla pro dokazování stanovená v § 51 odst. 1 ve spojení s § 1 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož lze k provedení důkazu použít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy, a to zejména listiny, ohledání, svědeckou výpověď či znalecký posudek. Současně podle § 3 správního řádu je řízení před orgánem rozhodujícím o dávce důchodového pojištění ovládáno zásadou materiální pravdy. Správní orgán je podle této zásady odpovědný za zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonů s požadavky § 2 správního řádu.

Ustanovení § 12 a § 13 zákona o organizaci sociálního zabezpečení nadto svěřuje orgánům sociálního zabezpečení výrazné pravomoci nejen k získávání podkladů pro rozhodnutí od jiných subjektů, ale také k jejich hodnocení a kontrole. Podklady si správní orgán opatřuje především z údajů uvedených v evidenčních listech důchodového pojištění, a jednak na základě šetření prováděného podle § 11 zákona o organizaci sociálního zabezpečení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 Ads 81/2010 – 493, ze dne 13. 1. 2011). Právě s odkazem na § 85 odst. 5 citovaného zákona rozlišil zákonodárce důkazní standard ve vztahu k prokázání doby pojištění oproti důkaznímu standardu k prokázání výše osobního vyměřovacího základu. Na průkaznost výše osobního vyměřovacího základu klade judikatura Nejvyššího správního soudu vyšší nároky ve vztahu k přesnosti údajů v předkládaných listinách. Tuto potřebu dovodil Nejvyšší správní soud např. v rozsudku č. j. 4 Ads 28/2013 – 22, ze dne 11. 7. 2013, kde konstatoval, že *„ani platové výměry na daň ze mzdy, další doklady o vyměření mzdy či jiné doklady o průběhu pracovního poměru (např. zápočtový list) nejsou podle uvedených rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostatečně podrobným zdrojem informací pro dovození měsíčních příjmů pojištěnce s takovou přesností, aby bylo možné zjistit vyměřovací základ za příslušnou dobu pojištění. Tyto listiny totiž nezaznamenávají příjem za každý jednotlivý měsíc a nelze z nich vyčíst podrobnosti o průběhu pracovního poměru pojištěnce, tedy zejména zda pracoval každý měsíc, zda nečerpal neplacené volno či nemocenské či zda za něj bylo po celou dobu odváděno pojistné, případně v jaké výši.“*

[40] Za důkazní prostředek sloužící ke spolehlivému stanovení vyměřovacího základu považoval v uvedeném rozhodnutí Nejvyšší správní soud evidenční listy důchodového zabezpečení, jejichž podkladem byly mzdové listy za jednotlivé kalendářní měsíce rozhodného období, přičemž údaje v nich uvedené postačovaly k výpočtu hrubého výdělku za příslušný kalendářní rok.

[41] Obdobně muselo být postupováno i v projednávané věci, kdy žalovaná vycházela při stanovení vyměřovacích základů zemřelého manžela stěžovatelky též z evidenčního listu důchodového zabezpečení za měsíce leden až březen 1993, když podklady pro to, aby mohla započíst i jinou částku, než zde byla evidovaná, konkrétně stěžovatelkou navrhovaných 1.000 USD měsíčně, neměla. Pro zápočet obdobného nároku manžela stěžovatelky za měsíce dubna až června 1993 – na rozdíl od období předchozího – měla podklad v rozsudku Okresního soudu ve Zlíně ze dne 6. 9. 1994, č. j. 10 C 509/93 – 19, jímž bylo zaměstnavateli – firmě COWITRA a.s. – uloženo zaplatit manželce stěžovatelky částku 126.156 Kč, ve zbytku byla žaloba zamítnuta, přičemž do soudem uhrazené částky byla zahrnuta též ta část pracovní odměny, která byla vyplacená v amerických dolarech – po jejím zdanění.

[42] Žádný listinný podklad o tom, že by firma COWITRA a.s. zaplatila jako mzdu či jiný příjem (kromě částek vyplacených v českých korunách) manželce stěžovatelky v souvislosti s jeho zaměstnáním ve výši 1.000 USD měsíčně v období měsíců ledna až března 1993 však žalované, ať již ze strany manžela stěžovatelky, samotné stěžovatelky či jejich zaměstnavatele, poskytnut nebyl. Pokud tedy podle judikatury Nejvyššího správního soudu – viz. výše citovaný rozsudek ze dne 11. 7. 2013, č. j. 4 Ads 28/2013 – 22, – nepostačoval pro možnost zápočtu určitých příjmů ani takový doklad, jako je platový výměr na daň ze mzdy či zápočtový list, neboť není dostatečně podrobným zdrojem informací pro dovození výše měsíčních příjmů pojištěnce s takovou přesností, aby bylo

pokračování

možné zjistit vyměřovací základ za příslušnou dobu, pak tím méně jím může být v pracovní smlouvě dojednaná odměna či snad provize ve výši 1.000 USD měsíčně a pouhé tvrzení stěžovatelky, že tato částka v měsících lednu, únoru a březnu 1993 jejímu manželovi proplacena byla předána mu osobně v hotovosti (protože jinak by se ohledně ní soudil). Ani z výpovědí před krajským soudem slyšených svědků Mgr. M. F. či Ing. P. R. takový bezpečný závěr nevyplynul, když první z uvedených (správce konkurzní podstaty) uvedl, že jméno Z. T. a Ž. T. mu nic neříkají, k jejich výdělkům v období ledna až března 1993 se nemůže vyjádřit, protože v tomto směru žádné doklady nikdy neviděl, a nemohl by se k nim vyjádřit ani předchozí správce konkurzní podstaty JUDr. Ševčík, protože ani jeden z nich žádné podklady nedostal. Svědek Ing. R., který v letech 1992 – 1993 pracoval u firmy COWITRA a.s. jako ekonomický ředitel, připustil, že manžel stěžovatelky byl v uvedených letech u firmy zaměstnán a že stejně jako stěžovatelka měl v té době nějaké pracovní aktivity na Ukrajině a rovněž nevyloučil, že mzda některých pracovníků se mohla skládat ze mzdy vyplacené jak v českých korunách, tak i v cizí měně. Po nahlédnutí evidenčních listů důchodového pojištění (kde byly Z. T. potvrzovány příjmy jen vyplacené v českých korunách), svědek uvedl, je zde podpis některé z tehdy zaměstnaných účetních. K vyúčtování za leden až březen 1993 předloženého mu stěžovatelkou s datem 27. 4. 1993 potvrdil, že podpis na něm je jeho podpisem, k částce ručně dopsané potvrdil, že jde o jeho písmo, nevěděl však, zda platba za uvedené období byly peníze vyplacené nebo peníze, které předány nebyly, protože „když se dívá na uvedený zůstatek, matematicky mu to nesedí“. Podklady pro vytváření evidenčních listů se buďto ztratily, nebo shořely.

[43] Z uvedených výpovědí je zřejmé, že ani tyto nemohou být dostatečným podkladem pro závěr, zda vůbec a v jaké výši (s předpokládanou a požadovanou přesností) byla manželce stěžovatelky částka údajně ve výši 1.000 USD měsíčně skutečně vyplacena a v jaké výši. Žalované tudíž nelze ničeho vytknout v tom, že za podklad pro své rozhodnutí vzala pouze evidenční důchodového pojištění vyhotovené firmou COWITRA a.s. a údaje v nich uvedené. Protože ani v průběhu přezkumného soudního řízení nevyšlo najevo nic, co by takový závěr mohlo zvrátit, nezbylo Nejvyššímu správnímu soudu než kasační stížnost směřující proti rozsudku Krajského soudu v Brně, jímž byla žaloba zamítnuta, rovněž zamítnout, neboť skutkový stav jím zjištěný odpovídal obsahu spisu. Nejvyšší správní soud na základě takto zjištěného skutkového stavu pouze částečně korigoval odůvodnění právního závěru, a to způsobem výše vysvětleným.

[44] Nejvyšší správní soud ještě dodává, že za této situace, kdy nebylo prokázáno, že by příjem či provize ve výši 3x1.000 USD za měsíce leden až březen 1993 byla manželce stěžovatelky jako částka patřící do vyměřovacího základu skutečně vyplacena a v jaké výši, bylo již nadbytečné zabývat se problematikou organizací zúčtovaných či nezúčtovaných příjmů a jejich započitatelnosti či vlivu na výši osobního vyměřovacího základu pojištění – manžela stěžovatelky.

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[45] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného rozsudku Krajského soudu v Brně k závěru, že nebyly naplněny tvrzené

důvody podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost proto není důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[46] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla ve věci procesně úspěšná, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá; žalované však nelze podle ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat právo na náhradu nákladů řízení ve věci týkající se důchodového pojištění, ačkoli byla procesně úspěšná.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. července 2015

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu